

(Din prefața cărții: Mircea Lăzărescu, **Culorile nostalgiei**, amintiri ale unui psihiatru, scrisă în 1997)

La începutul lunii februarie din anul de grație 1997, am fugit cu mașina unor colegi mai tineri până la **Spitalul Gătaia** – ce se află la 50 km de Timișoara și director era dr. Radu Ricman -, Spital organizat în clădirile unei foste cazarme de tancuri aparținând pe vremuri Armatei Sovietice, pregătită să apere „sistemul” de presupusa invazie a lui Tito. (Spitalul se află la 30 km de granița cu Iugoslavia, iar tot drumul până acolo e presărat cu cazemate, sisteme de apărare și spitale subterane, ciment suficient pentru a reclădi Timișoara.) În jurul clădirilor din Gătaia a crescut o minunată pădure de salcâmi, iar în careul din mijloc se desfășoară, majestuos, brazii. Spitalul de Psihiatrie de aici a luat ființă în iarna anului 1966 și a beneficiat în mare măsură de echipa psihiatrilor de la Săvârșin (ce

tocmai se desființase). Iar la Gătaia, la fel ca la Săvârșin, s-au petrecut lucruri minunate. Pe vremuri, aici psihiatrii citeau și traduceau din diverse limbi, încercând practicarea variatelor metode de psihodiagnostic și psihoterapie. Mulți dintre intelectualii țării – deci inclusiv din București, Iași, Cluj – căutau refugiu în toposul protejat social și spiritual al Gătaiei, alături de „bolnavii propriu-ziși”. La dorința lor, uneori recomandați de alți intelectuali, se întâlneau aici, ca într-o agoră spirituală aparte, muzicieni și pictori, scriitori de romane și filosofi, traducători și regizori de film, critici literari și actori. Toți, oboșiți sau angoasați de vălmășagurile vieții zilnice, retrași pentru un timp, întru regenerare, ca într-o altă variantă (în versiune tristă acum) a lui Pantazi, ce dispărea din când în când la mănăstire. Aproape toți medicii erau, în acele vremi, tineri. Ei trăiau de dimineața până seara și apoi noaptea în mijlocul pădurii, quasifermecate, studiind și rămânând entuziaști, percepend cursul marii lumi din incidența

particulară a locului. La Gătaia s-au ținut congrese naționale de psihiatrie, precum și nenumărate reuniuni interdisciplinare centrate pe medicină și antropologie. După stingerea treptată a focului psihoterapeutic ce pâlpâia la Sibiu, Gătaia a devenit, treptat, centrul de întâlnire a celor ce se preocupau în România de această formă de tratament.

Toposul Gătaii era pe jumătate real, pe jumătate fabulos pentru mulți; inclusiv pentru mine. Într-o iarnă, petrecând aici câteva zile la Traian și Victoria Lohan, ne-am plimbat cu o sanie cu clopoței pe o zăpadă de cristal, sub o lumină orbitoare (nu am alt termen de comparație decât tot o plimbare cu sania, sub un cer strălucind de stele, cu ani în urmă la Săvârșin). Vara, în câte o după-amiază, dădeam o fugă cu mașina lui Tiberiu Mircea și jucam partide de tenis până la apusul soarelui, pe terenul din mijlocul pădurii. Aici m-am retras pentru un timp, în 1968, pentru a-mi încheia în liniște teza de doctorat. Aici, contemplând natura, pentru ultima dată în viața mea, am pictat tablouri.

Locul și universul pe care l-am invocat – așa cum îl știam eu, și nu numai eu, căci cel puțin douăzeci, dacă nu treizeci de psihiatri formați în jurul careului militar s-au răspândit apoi în cele patru colțuri ale lumii – microcosmosul aparte al Gătăii coordonat atâția ani de **dr Radu Ricman**, a început la moment dat să devină tot mai palid, intrând într-o dureroasă topire. Exsanguinarea putea fi diagnosticată deja de prin anii '80, odată cu – sau a fost o simplă coincidență exterioară? – decretele ceaușiste care limitau la 15 litri dreptul personal de benzină pe lună. Cum să mai faci drumuri prin Timișoara sau prin țară, sau cum să mai faci naveta zilnică la Gătaia (Pompilia Dehelean, care în prezent este unul dintre cei mai de seamă psihiatri clinicieni din Timișoara, îmi povestea frumusețea dimineților în care, plecând pe la ora 7 din burg, simțea pe drum ziua născându-se, admira globul urcător al soarelui, și tot înainta în spațiu și timp, prin sate și printre șiruri de pomi, prin tinerețea și adolescența zilei, spre acel loc al maturității lucide, unde se desfășura

ziua lucrărilor responsabile)... Fără o posibilitate firească de mișcare, de deplasare, cum să trăiască sau să vină la Gătaia medici, asistente, psihologi, bolnavi, aparținători? Totul a intrat progresiv în eclipsă. De fapt, nu era vorba doar de aspectul tehnic al transportului, ci și de încheșarea aceluia tip de viață luminată de entuziasm și speranță, care fusese specific locului; precum și anilor '60. Iar timpul ce a trecut, săltând peste anul '90 și mai departe, în continuare, până azi, nu a adus nimic nou nici în costul transportului, nici în revigorarea prin tinerețe și spirit activ a fostului miracol al Gătaii. Spitalul pierde în continuare sânge... E tot mai palid... Cât va mai supraviețui?!

În această zi de 7 februarie 1997, micul grup de medici ce supraviețuiesc aici au hotărât, printr-o solidaritate mută, ca în toamnă să organizeze la Gătaia Conferința Națională de Psihoterapie. Va fi un moment important în viața noastră, deoarece el urmează să consfințească oficial statutul și modul de practică al

psihoterapiei în România. Și oare unde altundeva s-ar putea ține o astfel de întrunire decât la **Gătaia lui Radu Ricman?**

În continuitatea anilor ce s-au scurs, cu demnitate, la Gătaia.

De aceea, întors acasă, acum seara, m-am așezat să scriu aceste amintiri, cu legământul interior să le închei înaintea începutului verii.

Timișoara, 7 februarie 1997

